

Õiguskantsler

Minister Maris Lauri
Justiitsministeerium
info@just.ee

Teie 02.11.2021 nr 8-1/6730

Meie 08.12.2021 nr 18-2/212297/2108393

Kriminaalmenetluse seadustiku, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste eelnõu väljatöötamise kavatsus (kohtupsühhiaatria valdkonna korrastamine)

Austatud minister

Täna Teid kriminaalmenetluse seadustiku, tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja teiste seaduste eelnõu väljatöötamise kavatsuse edastamise eest.

Mitme eelnõu väljatöötamise kavatsuses käsitletud teemaga on õiguskantsler oma töös kokku puutunud. Sundravi osutamise ja korraldamisega seotud kitsaskohti on analüüsitud ka 2020. aastal SA Viljandi Haigla psühhiaatriakliiniku sundraviosakonda tehtud [kontrollkäigu kokkuvõttes](#). Edastan mõned väljatöötamise kavatsusega tutvumisel tekkinud mõtted.

Õiguskantsler on korduvalt [rõhutanud](#)¹, et ohjeldusmeetme rakendamine tuleb väärkohtlemise ennetamiseks alati dokumenteerida. Ohjeldusmeetme all mõistetakse üldjuhul lühiajalist intensiivset meedet, mis aitab tagada turvalisust ohtlikus olukorras. Ohjeldusmeetmete pikemaajaline rakendamine võib viidata inimese väärkohtlemisele.² Seetõttu võiks pikemaajaliste ja (võrreldes ohjeldusmeetmetega) patsientidele vähem koormavate meetmete kohta kasutada arusaadavuse huvides mõnd muud sõna.

Kontrollkäikudel on õiguskantsleri nõunikud korduvalt vestelnud ekspertiisi tegemiseks (kriminaalmenetluse seadustiku ([KrMS](#)) § 102) haiglasse paigutatud inimestega. Ekspertiisialustele on tihti arusaamatu, mille põhjal on neile kehtestatud lisapiirangud – näiteks suhtlemispiirang, isiklike riiete kandmise piirang – ja kuidas on võimalik neid piiranguid vaidlustada. Samuti häirib inimesi, et nad jäetakse ilma tavapärastest ravimitest, mille eesmärk on jälgida ekspertiisi ajal inimese käitumist ravimi mõjuta. Seaduses ei ole ekspertiisialuse ravi küsimust eraldi reguleeritud. Sestap on tänuväärne, et eelnõu väljatöötamise kavatsuses on käsitletud ka sundravimenetluses vahistamisega ja/või kohustuslikku ekspertiisi suunamisega seotud probleeme.

¹ Vt Ahtme Haigla akuutraviosakonda tehtud kontrollkäigu kokkuvõtte, p 4; õiguskantsleri 09.04.2016 [kontrollkäik](#) AS Lõuna-Eesti Haigla psühhiaatriakliinikusse; õiguskantsleri 29.09.2016 [kontrollkäik](#) Wismari Haiglasse; õiguskantsleri 09.06.2017 [kontrollkäik](#) AS Hoolekandeteenused Valkla Kodusse.

² Vt ka Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne, [§ 18 kommentaarid](#) (punktid 35–37).

Õiguskantsleri Kantsleil

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Ambulatoorne sundravi kombineerituna kohtumäärusega ööpäevaringse erihooldusteenusega vajab kindlasti analüüsimist. Hoolekandeesutustes sunniviisiliste raviprotseduuride reguleerimisel tuleks pöörata tähelepanu Riigikohtu senistele seisukohtadele.³ Sundravi ajal peab lisaks inimese haiguse ravimisele hoolitsema ka selle eest, et taastada inimese iseseisev toimetulek, nii nagu tehakse ööpäevaringse erihoolekandeteenuse osutamise ajal ([PsAS](#) § 17 lg 1; [SHS](#) § 100 lg 1). Seega, kui inimene paigutatakse sundravi asemel kinnisesse erihoolekandeesutusse, kohustades teda seal võtma ravimeid, siis inimese olukord tegelikult eriti ei muutu. Sestap on kaheldav, kas sellises olukorras tagab erihoolekandeteenus inimese vajadustele paremini vastava abi.

Mõistan, et sundravile ja kohtumäärusega ööpäevaringse erihoolekandeteenust saama suunatakse ohtliku käitumisega inimesi ning et asutusel peab olema võimalik tagada töötajate ja patsientide/klientide turvalisus. Siiski tuleb arvestada, et praegu osutatakse sundravi eraõiguslikus suhtes (sisuliselt on tegemist tervishoiuteenuse osutamise [võlaõigusseaduse](#) § 758 tähenduses)⁴. Inimese nõusolekuta [ööpäevaringset erihoolekandeteenust](#) osutavad samuti eraõiguslikud juriidilised isikud. Ravi- või sotsiaalhoolekandeesutuste pädevuse laiendamine võib mõnes olukorras anda neile asutustele võimaluse oluliselt piirata patsientide põhiõigusi. Seega tuleks sellist otsust eelnevalt põhjalikult analüüsida ja erinevate lahenduste põhiseaduspärasust kaaluda.⁵ Eraõiguslikule isikule riigi tuumfunktsioone üle anda ei ole lubatud.⁶

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Maria Sults 693 8448; Maria.Sults@oiguskantsler.ee
Eva Lillemaa 693 8439; Eva.Lillemaa@oiguskantsler.ee

³ Vt nt RKKKm 14.10.2021, [1-20-6639](#); RRTKm 24.04.2019, [2-18-5670/52](#); RKKKm 28.05.2019, [1-10-8154/359](#); RKKKm 31.03.2017, [3-1-1-105-16](#).

⁴ Vt ka RKEKm 18.11.2013, [3-2-4-1-13](#).

⁵ Vt ka õiguskantsleri 01.06.2021 kiri nr [7-9/201640/2103718](#).

⁶ Vt nt õiguskantsleri 26.02.2008 märgukiri nr [7-7/070431/00801253](#); RKÜKo 18.05.2008, [3-1-1-86-07](#).